

Staat wil na ING-affaire 'zwarte lijst' voor schikkende bedrijven

Overheid onderzoekt of concerns kunnen worden uitgesloten bij aanbestedingen

Ivo Bökkerink, Vasco van der Boon en Pieter Couwenbergh
Amsterdam

De Nederlandse Staat wil de mogelijkheid hebben geen zaken meer te doen met bedrijven die vanwege een wetsovertreding hebben geschikt met justitie. De ministeries van Economische Zaken en Financiën onderzoeken hoe dergelijke concerns in de toekomst kunnen worden uitgesloten bij aanbestedingen door de overheid, dan wel hoe contracten kunnen worden opgezegd.

Dat zeggen bronnen die op de hoogte zijn van de plannen, die in een vergevorderd stadium zijn. Binnen enkele weken wordt waarschijnlijk duidelijk hoe de regels voor openbare aanbestedingen worden aangescherpt. Na invoering kan de overheid aanvullende eisen stellen aan bedrijven die geschikt hebben, zoals ING, KPMG en Ballast Nedam, indien zij mee willen dingen naar overheidscontracten. Gedacht moet worden aan controleerbare verbeterprogramma's die een nieuwe overtreding van de regels uitsluiten.

Huisbankier

ING verleent vier diensten voor het Rijk, waaronder het betalingsverkeer voor de fiscus en de buitenlandse creditcarduitgaven door de ambtenaren van Buitenlandse Zaken.

Een contract dat ING binnenhaalde voor onlinebetalingen werd na de schikking stopgezet

De overheid zit nog steeds in haar maag met de witwasaffaire van ING. De bank bleek jarenlang niet goed opgelet te hebben wat zijn klanten precies uitvoerden. Dat maakte dat er honderden miljoenen — mogelijk miljarden — euro's crimineel geld witgewassen konden worden.

ING bekende afgelopen september schuld, schikte met het Openbaar Ministerie en kocht strafvervolgning af voor een recordbedrag van €775 mln. Pas na grote maatschappelijke en politieke verontwaardiging besloot ING uiteindelijk cfo Koos Timmermans te offeren als verantwoordelijke bestuurder.

De Staat bankiert zelf al jaren bij ING. Direct na de bekendmaking van de schikking in september riep de oppositie het kabinet op om ING aan de kant te zetten als huisbankier. Maar met de bank breken bleek met de huidige voorwaarden in de praktijk onmogelijk.

In totaal verleent ING vier diensten voor het Rijk, waaronder het betalingsverkeer voor de Belastingdienst en de buitenlandse creditcarduitgaven door de ambtenaren van Buitenlandse Zaken. Een vijfde contract voor onlinebetalingen waarvan ING naar nu blijkt de aanbesteding had gewonnen, maar dat nog moest worden gefinaliseerd, werd na de schikking in september stopgezet in afwachting van aanvullende criteria. Ook een relatief klein contract voor creditcardbetalingen dat in januari afliep en met twee jaar kon worden verlengd, is niet verlengd in afwachting van de nieuwe eisen.

→ Vervolg op pagina 3

← Vervolg van pagina 1

Uit een beroep op de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) dat het FD naar aanleiding van de schikking indiende en eerder naar de Kamer gestuurde openbare brieven blijkt dat minister Wopke Hoekstra sinds de witwasaffaire de juridische mogelijkheden heeft laten onderzoeken om de relatie met ING te verbreken.

Uit ambtelijke stukken, die als basis dienden voor een brief aan de Tweede Kamer over de ING-schikking van 10 september, blijkt dat de schikking geen opzeggingsgrond bood. Wel wordt in de notitie aangegeven dat de minister bij twee contracten met ING zijn ongenoegen kan omzetten in daden. Pikant is dat de ambtelijke inbreng over het huisbankierschap op verzoek van de minister buiten de schikkingsbrief aan de Kamer wordt gelaten. Pas in november, nadat de minister daadwerkelijk besluiten heeft genomen over de twee contracten, worden die passages opgenomen in de beantwoording van Kamervragen.

Onder de lopende contracten met ING kan het Rijk niet zomaar uit. Dat zal straks anders zijn, want ook lopende contracten moeten voortaan makkelijker opgezegd kunnen worden als een bedrijf een boete heeft gekregen of heeft geschikt.

De plannen van de Staat liggen juridisch complex en er is geen garantie dat zij waterdicht zullen zijn. Een hindernis kan de proportionaliteit zijn, oftewel de verhouding tussen de overtreding waarvoor een bedrijf heeft geschikt en het contract waarvan het wordt buitengesloten.

De voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Aanbestedingsrecht, Jan Hebly, zegt dat 'een ernstige fout in de beroepsuitoefening' nu al een uitsluitingsgrond kan zijn bij aanbestedingen. Maar volgens collega-bestuurder en aanbestedingsjurist Matthijs Mutsaers van advocatenkantoor Nysingh kan uitsluiting bijvoorbeeld disproportioneel worden als de getroffen schikking voldoende waarborgen bevat dat een herhaling van de strafbare feiten zich niet zal voordoen. Hij doelt dan op het verbeterprogramma en de controle erop die ING vorig jaar aan het OM heeft beloofd.

Of de strengere aanbestedingsregels ervoor zorgen dat de Staat in zijn geheel breekt met ING staat evenmin vast. Amsterdam meldt het FD al wel de daad bij het woord te voegen: het gaat op zoek naar een alternatief voor ING voor alle financiële diensten. Het OM zegt desgevraagd het goed te vinden dat de overheid de mogelijkheid onderzoekt om een schikking mee te laten wegen bij een aanbesteding.